

RS AU § 161 Besluts- och beredningsprocess för katastroftillstånd för regionerna

Ärendenummer: RS 2025/2332

Arbetsutskottets förslag till regionstyrelsen

- Region Gotland ställer sig bakom den föreslagna besluts- och beredningsprocessen för katastroftillstånd i regionerna.
- Regiondirektören ges i uppdrag att återkomma med förslag på hur förslaget ska införas i Region Gotlands styrdokument.

Sammanfattning

Från och med 1 januari 2026 gäller nya bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30)1 samt hälso- och sjukvårdsförordningen (2017:80) avseende regioners och kommuners skyldigheter vid fredstida krissituationer, höjd beredskap och katastroftillstånd. De nya bestämmelserna reglerar bland annat skyldigheten att erbjuda vård, skyldigheten att lämna hjälp samt beslut om hjälp.

Om en kommun eller region inte kan tillhandahålla vård som är nödvändig för liv och hälsa på grund av otillräckliga resurser, och inte heller inom kort kan tillföra nödvändiga resurser, befinner sig den drabbade regionen eller kommunen i ett så kallat katastroftillstånd enligt 2 kap. 9 § i HSL. Lagen fastslår inte att tillståndet behöver föregås av ett beslut eller vilken funktion eller aktör som i så fall ska fatta detta beslut. Däremot fastställer HSL att kommuner och regioner skyndsamt ska lämna hjälp till andra regioner eller kommuner där det råder katastroftillstånd (se HSL 16 a kap. 2 §).

Då hjälpskyldigheten begränsar det kommunala självstyret kan ett skriftligt beslut om katastroftillstånd anses som motiverat. Både för att säkerställa att samtliga åtgärder inom den egna regionen är uttömda innan ett beslut fattas, samt för att tydliggöra och ensa lägesbilden internt inom regionen. Det kan också förenkla den uppföljning eller granskning som kommer göras i efterhand.

En likriktning mellan regionerna avseende beslut och beredning kring katastroftillstånd kan underlätta samverkan mellan och med regionerna vid fredstida krissituationer samt inför och under höjd beredskap och krig. En likartad hantering kan även skapa en ökad tillit till beslutet från övriga regioner då samtliga regioner påverkas av att en region fattar beslut om katastroftillstånd.

Bifogade handlingar syftar till att beskriva det förslag på besluts- och beredningsprocess som framkommit inom ramen för det regiongemensamma arbete som bedrivits enligt Uppdragsdirektiv NSPL – arbete relaterat till prop. 2024/25:167 Hälso- och sjukvårdens beredskap (d-nr RK2025-00085-56), deluppdrag ett (1).

Bland annat beskrivs föreslås följande beslutsordning. *"Beslut om att katastroftillstånd råder i en region föreslås fattas av regionstyrelsen. Detta bör framgå i respektive regions reglemente samt i relevanta beredskapsplaner och rutiner. Om krisledningsnämnden aktiverats till följd av extraordinär händelse kan denna överta mandatet från regionstyrelsen avseende beslut om katastroftillstånd. Det bör framgå i delegationsordningen hur brådskande beslut om katastroftillstånd kan fattas både när beslutsmandatet ligger på regionstyrelsen samt krisledningsnämnden."*

Vidare återfinns bland annat ett förslag till beredning av ärendet och hur katastroftillstånd avslutas.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen ställer sig bakom den förslagna besluts- och beredningsprocessen för katastroftillstånd i regionerna. Regionstyrelsen föreslås också ge regiondirektören i uppdrag att återkomma med förslag på hur förslaget ska införas i Region Gotlands styrdokument.

Ärendets behandling under mötet

Ärendet föredras av Stefan Hollmark, regiondirektör, regionstyrelseförvaltningen.

Ordförande ställer proposition på regionstyrelseförvaltningens förslag och finner att det bifalls.

Beslutsunderlag

Förslag på beslut- och beredningsprocess för katastroftillstånd i regionerna
Följebrev Förslag på beslut- och beredningsprocess för katastroftillstånd i regionerna
Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2026-08-12